

KI VAGY TE NEKEM?

A német, magyar és szerb rokonsági terminológia kognitív nyelvészeti megközelítésben

Szerző: **PÁPISTA Zsolt**, doktorandusz, II. évfolyam (zolt.papista@ff.uns.ac.rs)

Témavezető: **Dr. PÁSZTOR-KICSI Mária**, egyetemi docens

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Német Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék

A dolgozat célja a német, magyar és szerb rokonsági terminológia elemzése kognitív nyelvészeti megközelítésben. Az adott nyelvek azért képeznek jelentős elemzési tárgyat a rokonsági terminológia szempontjából, mert különböző rokonsági rendszereket képviselnek: a német és a magyar nyelv túlnyomórészt az eszkimó rokonsági rendszer változatait alkalmazza, ami annyit jelent, hogy nincs lexikális különbség patrilineális és matrilineális rokonok között, míg a szerb nyelvre a szudáni rokonsági rendszernek egy variánsa jellemző, amely ilyen különbségeken alapszik.

Hipotézisünk az, hogy ezek a rendszerbeli különbségek, amelyek jelentős lexikális különbségek alapját képezik a rokonsági terminológiát illetően, egyben jelentős különbségekhez vezetnek bizonyos rokonsági fogalmak konceptualizációját illetően is. A dolgozat keretében azt állítjuk, hogy rokonsági fogalmakat sematikus struktúrált mentális entitásokként lehet értelmezni, és hogy különböző sematikus struktúrák fontos szerepet játszanak a rokonsági kifejezések fogalmi integrációjában. Az elemzés hatálya csak a biológiai (vér-) rokonságra és házassági rokonságra terjed ki, mivel ezeknél figyelhetőek meg a legjelentősebb hasonlóságok és különbségek ezekben a nyelvekben, és emiatt a legmegfelelőbb összehasonlítási alapot képezik; egyéb rokonságtípusokat nem vettünk figyelembe.

A rokonsági fogalmakat a fogalmi integráció elméletének keretében elemeztük, és eredményeink alátámasztják annak valószínűségét, hogy a rokonsági fogalmakat KAPCSOLAT-sémákból összetevődő sematikus struktúrák alapján értelmezzük, valamint hogy ezek a sematikus struktúrák, amennyiben meghatározott tulajdonságokat rendelünk bizonyos elemekhez, mentális hozzáférést biztosítanak különböző rokonsági fogalmakhoz. Továbbá, a sematikus struktúrák és az egyes tulajdonságok kölcsönhatása alapján a fogalmi integráció folyamatának nyolc típusát tudtuk meghatározni, amelyekből három előfordul mindhárom nyelvben, míg három csak a szerb nyelvre és kettő csak a magyar nyelvre jellemző, ezzel alátámasztva hipotézisünket, hogy a különböző rokonsági rendszerek jelentős különbségekhez vezetnek bizonyos rokonsági fogalmak konceptualizációját illetően.

Kulcsszavak: rokonság, séma, fogalmi integráció, blending

WHO ARE YOU TO ME?

A cognitive approach to German, Hungarian, and Serbian kinship terminology

Author: **Zsolt PÁPISTA**, second-year PhD student (zolt.papista@ff.uns.ac.rs)

Supervisor: **Mária PÁSZTOR-KICSI**, PhD, docent

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Department for German Language and Literature, Novi Sad

The goal of this paper is the analysis of the German, Hungarian, and Serbian kinship terminology from a cognitive linguistic point of view. The reason these languages present an adequate object of analysis in regards to kinship terminology is based on the fact that they represent different kinship categories: while the German and Hungarian languages predominantly employ variants of the Eskimo kinship system, which means that there is no lexical differentiation between patrilineal and matrilineal relatives, the Serbian language employs a variant of the Sudanese kinship system, where this differentiation does occur. Our hypothesis is that these differences in kinship categories, which are the basis for major lexical differences regarding kinship terminology, also result in relevant differences regarding the conceptualization of certain kinship concepts. For this purpose, it will be proposed that kinship concepts can be understood as schematically structured mental entities, and that different schematic structures play an important role in the conceptual integration of kinship terminology. The scope of this analysis only includes biological (blood) kinship and kinship by law (in-laws), since these show the most relevant similarities and differences in these languages and can therefore serve as the most adequate basis for comparison; spiritual kinship, as well as other kinship types, will not be taken into account.

By analysing kinship concepts based on the theory of conceptual integration, it has been concluded that it is plausible for kinship concepts to be based on schematic structures consisting of LINK-schemata, and that by adding certain attributes to specific elements of these schematic structures, they enable mental access to different kinship concepts. Furthermore, based on the interplay between schematic structures and attributes, 8 variations of the conceptual blending process could be differentiated, of which 3 are shared by all three languages, while 3 are specific to Serbian, and 2 are specific to Hungarian, thus confirming the hypothesis that different kinship systems result in relevant differences regarding the conceptualization of certain kinship concepts.

Keywords: **kinship, schema, conceptual integration, blending**